Št. 16. V Gorici, v četvrtek 22. aprila 1875. Leta V.

„Soča“ izhaja vsak četvrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:
Vse leto . . . . . f. 4.50
Pol leta . . . . . „ 2.30
Četvrt leta . . . . . „ 1.20
„Kmetovalec“ za naročnike Soče Vse l. f. 2.—Pol leta f. 1. Za nenaročnike: Vse leto f. 3.— Pol leta f. 1. 60
Pri oznanilih in ravno tako pri „*poslanicah*“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:
8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ „ 3 krat
Za veče črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Vikor Dolenec v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Federalizem.

V.

Delovanje po novi ustavi je začelo 4. marcija 1789, katerega dne ste se odprle obe zbornici, in je prvi glavar, predsednik zaveze, general Juri Washington svojo oblast nastopil. Akoprem so bile države z ustavo zadovoljne, vendar je njih večina že poprej želela in je bila precej zahtevala nekaj popravkov. Kongres se vadle loti tega dela, in pridene ustavi še 12 pristavkov, katere so tudi posamezne države potrdile. Na to ste k zavezi pristopile severna Karolina in Rhode Izland, poznej pa se je združilo še k mnogo drugih, tudi je novim grupam pristop vsa čas dovoljen. Iz tega se vidi, kako lehko se ljudje zedinijo in porazumejo samo da hočejo biti drug drugemu p r a v i č n i, in da gledajo na skupni blagor brez ostudne sebičnosti. Postavodajavna oblast za vso zavezo je zaupana kongresu, ki ima po novi postavi dve zbornici: senat pa hišo poslancev. V senat pošilja vsaka država dve starešini katera izvoli vlada, general assemblee, vsake države naj bode velika ali majhna. Tako so hoteli osnovatelji priznati samostalnost (souveraenitaet) posamesnih držav, ohraniti federalni značaj te zaveze in bolj sprijazniti vlade posameznih držav z zavezno vlado v središči, v katero tudi one mogočno vplivajo po tej poti. V hišo poslancev pa pošiljajo državljani vseh držav poslance, v začetku po 30.000 duš enega poslanca. Tako so v središči zastopane vse države in vse ljudstvo po federalno representativem načinu, in obe zbornici morate potrditi predlog, da obvelja kot postava. Ustava je skrbela, da so udje kongresa popolnoma neodvisni od druge in tudi od izvrševalne oblasti. Vsaka hiša ima tedaj pravico, sama si napraviti svoj opravilni red, pregledati volitve svojih udov, ki so le nji odgovorni. Zarad te neodvisnosti ne sme biti izvoljen v kongres, kedor ima katerokoli javno službo v zaveznih državah, in dokler je ud kongresa ne sme nobene take zlužbe sprejeti. Od leta 1807 je tudi udom kongresa prepovedano v ogib globe 3000 dolarjev, vdeležiti se pogodbe, ki jo sklene kak uradnik zedinjenih držav. Vrh vsega se je skrbelo za to, da ne pridejo zavezni predsednik in njega uradniki v nobeno osebno dotiko z zbornicama kongresa. Vsak ud kongresa ima 8 dolarjev na dan, odškodbo za pot, in kar je kaj posebnega; kongres ima svoj sedež v mestu Washington v deželici Kolumbija, katera je od drugih držav popolnoma neodvisna, katero vlada kongres sam, postave daje itd. Po tem takem je njega samostalnost zagotovljena kolikor je mogoče na tej zemlji.

V zbornico poslancev se volijo udje le za d v e leti v vseh državah te zaveze. Volivna pravica je malo omejena, in izvoljen sme biti, kedor ima 25 let, je že 7 let državljan zedinjenih držav in biva ob času volitve v državi, v kateri je izvoljen. Če in koliko premoženja ima in katere vere je, na to se ne gleda nič. V začetku je po 30.000 duš enega poslanca volilo, od leta 1832 naprej voli pa po 48.000 duš enega.

V senat ali starešinstvo sme izvoljen biti, kedor ima že 30 let, je že 9 let državljan in stanuje v državi, v kateri je izvoljen. Tudi pri senatorjih ne gleda postava na premoženje ali vero, in vsak senator ima svoj glas v zbornici, kder ne glasujejo več po državah, kakor poprej. Starešine se izvolijo za 6 let, vsako drugo leto pa izstopi $^1/_3$ del, tako se volitev saj deloma ponovi za dve leti, kakor sploh pri poslancih. Ta naredba je konservativna, ker se morejo načela starih udov novim vcepiti, vendar se pa od časa do časa novo življenje daje tej skupščini.

Kongres je veliki narodni svèt Amerikanskega ljudstva, on je vlada za vsa skupna opravila in ne daje samo postav o skupnih zadevah, ampak odločuje tudi način, po katerem se imajo izvrševati in vse druge oblastnije so njemu odgovorne. Njegove pravice so sploh tiste, katerih smo poprej omenili, le da so bolj odločene, in da so se odstranile vse napake poprejšne ustave. Tako ima zdaj pravico za zavezne zadeve ne samo davke izpisevati, temuč tudi jih iztirjevati sam po svojih uradnikih. Izrekoma mu je pa prepovedano, kak davek tirjati od blaga, ki se izvaža. On sme v imenu zaveze dolgove delati, način poplačila odločevati, potem trgovino z tujimi državami, med zavezniki in z Indijanci vredovati, za mornarstvo skrbeti, vojne napovedavati, mir sklepati, ob času miru za vojno v s e potrebno napravljati, ukaze za vojsko (milico) izdajati, ne sme pa več kakor za dve leti denarja za stalno armado dovolevati. On ima tudi za vse države dajati postave o tem, kako zadobijo tujci pravice državljanstva, potem kako se imajo kaznovati velika izdaja v škodo zaveze, ponaredbe denarja in obligacij izdanih od zavezne vlade. V njegovih rokah so pošte, železnice, zavezne ceste, pravica denar kovati in papirnati denar izdajati. On ima za splošno dobro zvezanih držav skrbeti, in potrebne zavezne urade po potrebi vstanovljati in vzdrževati. Vsi predlogi o finančnih zadevah, in letni prevdarki za zavezne potrebe smejo pa izhajati le iz zbornice poslancev. Ta jih pa vendar kakor vsak drugi načrt postave pošlje v senat, ki sme predlagati pristavke in popravke. Zbornica poslancev ima tudi kot zastopnica vsega ljudstva pravico in dolžnost zavezne uradnike brez razločka zarad uradnih pregreškov zatoževati pri senatu, ki je v takih pravdah sodnija. Kongres pa ima le tisti pravice, katere mu je zavezno pismo izrekoma zaupalo; vse drugo, kar nij v tem pismu omenjeno, pribranjeno je posameznim državam in Amerikanskemu ljudstvu. Ko bi tedaj hotel kongres prestopiti svoje meje, bili bi njegovi sklepi in ukazi nični in neveljavni, noben državljan, nobena javna uradnija bi jih ne smela izvrševati in sodnije bi morale vsako pomoč odreči. Ustava obsega tudi nekaj toček, vsled katerih ne sme kongres nikdar skrčiti svobode v govoru, pisariji in tisku; on ne sme nikdar zabraniti mirnih javnih ljudskih shodov; ne sme državljanom prepovedati orožja imeti in nositi; ne sme kakej cerkvi nobenih prednostij podeliti, tudi ne dednih predpravic ali plemstva vpeljati. Svoboščine sme kongres vstaviti samo pri nevarni ustaji ali pri napadu zunanjih sovražnikov, če to javna varnost zahteva.

Čas kongresovega zborovanja je v ustavi odločen, in udje se zberejo vsled postave brez poklica. Obe zbornici zborujejo po potrebi, ne smeste pa po nobenem načinu zdaljšati dobe svojega službovanja. Eksekutivna oblast sme sicer kongres, če ne zboruje, izvanredno sklicati, pa le sklicati; ne sme ga odložiti, skleniti, ali celó ga razpustiti, katere vse so pravice, ki državniki jih kot potrebne dajajo eksekutivni oblasti v monarhijah. Se ve, da so poslanci in senatorji neodgovorni in nedotakljivi.

Naj viša izvrševalna oblast v zavezi je zaupana enemu samemu, ki se imenuje predsednik zedinjenih držav. Ustava terja, da mora biti domorodec, da je do-

LISTEK.

Razmére med Slovenci in Langobardi

(Konec.)

A Slovenci se neso za dolgo sitnega bremena otresli. Odpoved davkoplačevanja nagne vojvodo Ratchisa, da se vzdigne sè svojimi vojaki v Karniolo, deželo Slovencev (in Carniolam, Sclavorum patriam, cum suis ingressus), jih veliko pomori in vse pokonča, ko ga pa Slovenci nenadoma napadejo, ne more več sulice od svojega orožnika dobiti in ubije pervega, ki pred anj pride, s palico, katero je ravno pri roki imel (P. D. VI. 51-52)

Kje je ležala Karniola in kaj je obsegala? Odgovor na to prašanje je prevažen za razlaganje tega mesta Pavlove zgodovine. Večidel mislijo razlagalci, da pomeni Karniola Kranjsko v njegovem sedanjem obsegu (Prim. Dimitz o. c. pg. 97). Zeuss) o. c. pg. 620) piše, da so Langobardi, kakor, se zdi, Karniolo imenovali oni del stare Karnije, kateri se je na vzhodnej strani julskih Alp razprostiral in katerega so bili Slovenci posedli. Praša se (l. c.), ali nij Karniola mala Karnija nasproti onemu delu Karnije, katero so Langobardi zavzeli. Linhart (o. c. II. pg. 154-155) sklepa iz tega, da se je Ratchis zaradi odpovedi davka nad Karnijolskimi Slovenci maščeval, ka je morala biti Carniola ravno tista dežela, katero je Pavel poprej Zellijo imenoval.*)

Znano je, da je stara Karnija proti vzhodu segala le do julskih Alp, ali do sedanje goriško-kranjske meje (glej Sprunerjev atlas antiqus štev. VIII in XI). Forbiger (Handbuh der alten Geographie III. pg. 582) misli sicer, da je obsegala stara Karnija tudi vse Kranjsko v denašnjem pomenu, a ta njegova misel se opira le na podobnost imen Karnija in Karnijola in stoji v nasprotji z naj veljavnejimi starimi geographi Plinius, Strabo itd.

Carniola pa nij nič druzega, nego „mala Karnija. More se toraj tudi le v onih mejah cele Karnije iskati. Linhart ima torej prav, če terdi (o. c II. pg. 154), da je Pavel pod Karnijolo razumel najpoprej deželo, ki leži tik Forojulskega (le ne spada k njej ziljska dolina) in tudi Zeussovo mnenje (l. c.), da je bila Karnijola ona dežela proti vzhodu, katere si neso Forojulci podvergli, je pravo, le da se pod Karnijolo iz početka nij na Kranjsko mislilo. „Carniola“ je bila torej Pavlu D. sedanje Goriško, zlasti Njegov srednji in severni del Počasi se je pa pojem „Carniola“ razširil dalje proti vzhodu ker so na obeh straneh julskih Alp enaki prebivalci stanovali.

Gotovo nij prazno Linhartovo mnenje (o. c. II. pg. 155 in 156), da so začeli v IX. in X stoletji Kranjsko zarad tega „Carniolo“ imenovati, ker so našli neko podobnost med imeni Krajna, Karnija in Karnijola in ker jim pervotni obseg Karnije nij bil več znan. Čeravno Miklosich (Fremdwörter in slav. Spr., Denkschr. der Wiener-Akademie Bed. XV. pg.73-140 sub. Kranj) terdi, da je Kranj, Kranjsko iz Carnia nastalo, bode vendar to ime beržkone slovenskega izvira, kar tudi večina nemških pisateljev priznava) ker se to ime še le s prihodom Slovencev prikaže in ker listina Ottona II. iz l. 974 izročeno, pove da se „Carniola“ po domače, z ljudskim izrazom (vulgo) „Chrainmarcha“ imenuje. V drugi listini istega leta se bere: In regione vulgari vocabolo Chrene“, kar Šafarik od tod razlaga, da se je takrat mesto k r a j k r e izgovarjalo (Šafarik c. c. II. pg. 336). Krajna je bilo torej domače, slovensko ime, a Carniola učeno, diplomatiško.

Carniola za Kranjsko in Carniolenses za Kranjce je prišlo pri učenjakih skoro v splošno rabo. Tako piše Linhard, Vita hudovici imper. K. l. 820: „Carniolenses, qui circa Savum fluvium habitant et Forojuliensibus pene contigui sunt“. Ta „pene“ kaže, da je vendar med Forojulskim še druga deželica ležala, t. j. Goriško, ki se je pa ravno zaradi sorodnih prebivalcev bolj Kranjskega prištevalo.

Geographus Ravennae (883) nam je le po izpisku znan in ravno zaradi tega so njegova poročila o Karniji in Karnioli tako zmešana. On piše IV. 37: (Alpes dividunt) inter Carantanos et Italiam, inter patriam Carnium (Carniam? et Italiam: quae juga Carnium ab antiquitus Alpis Julia “In IV. 21:„ Juxta ipsam Valeriam (spodnja Pannonija) ponitur patria, quae et Alpes Juliana anniquitus dicebatur. Quam patriam Carnech (Kranjsko?) qui Valeriam patriam, ipsi eandem descripsere Philosophi. In qua Carnech patria fluvius, qui dicitur Corcac (Kerka).“

V tej zmešnjavi se človek težko zavela. Carni Carneola in Carnech se vertè ena za drugo, a strog ločitve med temi pojemi ne zapaziš nikjer. Izraz „Carneola patria“ kaže, da je naš geograph Pavlovo zgodovino poznal, a zraven še druge vire rabil. Videti je kakor bi mu vsa ta tri imena eno in isto pomenila.

Toda vernimo se zopet k našemu textu.

Beneški Slovenci so se bili beržkone s pomočjo go-

*) Šafarik (o. c. II. pg. 333) razlaga, da je bila Carniola blizo sedeža forojulskih vojvod, zapadni del denašnjega Kranjskega in bližnji kos Forojulskega.

vršil 35 let, in da je 14 let v deželi stanoval; na premoženje pa na stan ali na vero postava ne jemlje obzira. Presidenta izvoli ljudstvo le po volilnih možeh, vsaka država izvoli namreč toliko volilnih mož, kolikor ima starešin in poslancev. Ti se zberò v vsaki državi enakega dne in glasujejo po listkih. Če ne dobi noben kandidat nadpolovične večine glasov, po tem ima presidenta voliti zbornica poslancev pri kongresu, v kateri glasujejo za ta slučaj poslanci po državah, ki ne smejo biti ta čas uradniki v službi pri zavezi, drugih izjem nij.

President služi 4 leta, on dobiva iz zavezne denarnice odškodbo v začetku 25.000 dolarjev na leto, in ta odškodba se ne sme v teh 4ih letih ne zvišati ne znižati, tudi ima stanovanje v mestu Washington, drugih dohodkov ne sme prejemati ne od zaveze ne od posameznih držav. Kedar nastopi službo, priseže, da bode svojo službo zvesto opravljal, in kolikor mu mogoče zavezno ustavo varoval in jo branil.

Ta zavezni predsednik ima velike in vse tiste oblasti, ki je potrebuje za izvrševanje postav, in je pri tem poslu neodvisen od kongresa, kakor kongres od njega, vendar pa je kongresu odgovoren. V postavodajanje se ne sme vtikati in se ne more ne sam, ne po svojih ministrih in državnih tajnikih, ker nijma nihče od teh pravice v kongres stopiti in tam govoriti. Prezident sme kongres le dopisavati, ima pa vendar pogojni veto, to je on sme za dobo 6. mescev vpeljavo od kongresa sklenjene postave ustaviti. On je naj viši povelnik vse armade in ima pravico pomilostovanja pa le za hudodelstva soper zavezo. On sklepa državne pogodbe z zunanjimi državami, pa le z dovolitvijo senata, in imenuje zavezne uradnike, toda senat jih mora potrditi.

Zavezna ustava je ustanovila tudi 3. glavni faktor državnega živenja: naj višo zavezno sodnijo v mestu Washington-u, pa niže zavezne sodnije v raznih državah.

Zavezno sodnijštvo ima razsojevati le vsled tožbe pođane od kake stranke in sicer o tem, ali se z ustavo strinjajo ali ne postave, sklepi in ukazi postavodajavnih in izvrševalnih ne samo zveznih oblastnij, temuč tudi posameznih držav. Dalje ima razsojevati pravde, ki zadevajo poslance in druge pooblaščence tujih držav; pravde, ki zadevajo mornarstvo in admiralitetne reči; pravde v katerih je stranka zaveza sama, pravde, v katerih so stranke posamezne zavezne države; ali v katerih kaka posamezna država toži državljana druge zavezne ali tuje države; potem v pravdah med zveznimi državami ali njih državljani in tujimi državami, in konečno v pravdah med državljani zveznih držav in tujci sploh.

Sodnike zveznih sodnij imenuje zavezni predsednik s senatom vred, a ne ludstvo. Vsi ti sodniki so popolnoma neodvisni, imenovani so za čas življenja, njih plača se ne sme znižati in odstaviti se smejo le zarad preloma svojih dolžnosti, če jih zbornica poslancev zatoži pri senatu, ki je njih sodnik.

Posamezne države imajo demokratične ustave, te ustave in njih postave pa ne smejo v nasprotji biti z zavezno ustavo ne s postavami te zaveze, ker je nad vsemi zaveza ali union.

Muchard razlaga še na dolgo velike prednosti te ustave, ki je kaj novega v zgodovini, vendar pravi na koncu, da je izvrstna le za Amerikance.

Pri vsi dobroti nij mogla zabraniti velike strašne notranje vojne zarad sužnih. Zavezne oblasti so morale eksekvirati in kaznovati nepokorne južne zaveznike, ki so se spuntali. Kakor smo vidli, je vendar Švajca v svoj prid marsikaj prenaredila po tej ustavi, in tudi kaka druga država bi menda mogla kaj posnemati: če druzega ne, posnema naj pravičnost in enakost med zavezniki, ker je to temelj in pogoj miru in obstanka.

Možje, kateri so naj več pomagali, da se je taka ustava, zložila bili so: Washington general, Benjamin Franklin v mladosti tiskarni stavec potem knigotržec in pisatelj, Adams, Hamilton, Jefferson, Madison in mnogo drugih; ker so te dežele tačas imele dosti mož, ki so se odlikavali po talentu, čištem značaji, in vseh političnih krepostih.

Da so pa mogli ti možje toliko storiti, vzrok je, da so Amerikanci teh dežel bili politično zrelo, jako domoljubno ljudstvo. Bili so iz Evrope ne kot postopači in lenuhi prišli, temuč bili so večidel omikani, navdušeni, možje, ki so Evropo zapuščali, ker so jih tam preganjali zarad njih političnih ali verskih idej. V novi domovini so po svojih mislih živeli, dežele že v začetku svobodno vredili, in otroke odgojevali po svojih uzorih. Zato in ker so tudi okolnosti ugodne bile, posrečilo se jim je, da so kaj posebno dobrega in sebi primernega osnovali. Nasledki so velikanski, saj je občno znano, da so te dežele v kratkem času v vsakem obziru razcvetele, da je zdaj zaveza severno Amerikanskih držav mogočna, ponosna elevlast.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz **Dornberga** dne 14. aprila. (Izv. dop.) Na perutnih burje se je raznesla po vsej Vipavski dolini in še dalje vest, da so v Selu blizo Černič, na trtah posestnika B-rbuč-a zasledili največega vinskega sovražnika: trtno uš phyloxero. Vsi vinorejci so se vsled tega hudo prestrašili in kaj bi se ne? saj bi jih tolika nesreča popolnem potlačila.

Hitro ko sem pozvedel splošno govorico, katera je tudi po Dornbergu strah širiti začenjala, spoznal sem za svojo dolžnost, pregledati na licu kraja, kako in kaj da je. To moram reči, da se mi je vest koj s pričetka čisto neverjetna zdela, ker je v zimskem času naj teže, skoro nemogoče phyloxero zaslediti in spoznati. Spozna se jo namreč najnavadnejše in najlaže na trtnem perju, katero, kader hudobna uš koreničice razjeda, bledeti začne in rumenikasto postaja; trta sama začenja v rasti zelò pešati in kaj malo poganja.

Trtna uš ne zapusti nikdar koreničja, da bi se na površji pokazala; le v jeseni, kedar postane krilata, leta po zraku okoli, pa se ne nabira okoli trt, ampak išče le perje, kamor bi svoja jajčica zalegla. Pyloxera je tako majhna živalica, da je navadno nij mogoče videti s prostim očesom, ona je rumenikaste ali pa umazano zelenikaste barve. Naročniki „Kmetovalca“ je poznajo po popisu strokovnjaka gosp. Bratuš-a; tudi jaz sem o svojih izvedbah v Klosterneuburgu „Kmetovalcu“ poročal, toda slav. uredništvo nij še priobčilo mojega članka, menda prav zato, ker me je gosp. Bratuš prehitel.

Mrčes, katero sem našel v Selu je pa vsa drugačna; ona je prav dobro vidljiva, siva živalica, sterici podobna in spada gotovo tudi v dotično vrsto; ona se nahaja pod lubadom trtnega stebla in sicer po več skupaj. To žival sem tudi drugod po trtah uže mnogokrat videl in do zdaj se še nij nikdar slišalo, da bi kaj škodovala. Trte v Selu so res nekoliko vpehane, a to gotovo ne zaradi teh živalic in še manje zaradi phyloxere, o kateri nij ne sluha, ampak vsled trtne bolezni, katera je tudi lani tukaj skoro ves pridelek pobrala.— Da trte po tej bolezni pehajo in včaših celó usahnejo, je dognana, žalostna resnica.—Strah je po tem takem čisto neopravičen in to tem bolje, ker nij v Selu tujih trt, katere bi se bile zasadile, od kar se sliši o trtni uši in tudi dolgo poprej ne. Tudi je trtno koreničje povsod čisto in zdravo, kar je v tem oziru naj zanesljivejše znamenje,

Vsakakor je pa hvalevredno, da posestniki pazijo na svoje trte in da svoj sum vselej razodenejo, kedar bi se zdelo, da so zapazili nevarni sled.—Jaz od svoje strani sem spoznal za svojo dolžnost, da sem v tem primerljeji Selske sosede potolažil in jim vse razložil, kar se mi je glede phyloxere potrebno in primerno zdelo.

France Keršovani.

Iz gornjega Krasa 4. aprila 1875. (Izv. dop.) Nekoliko dni pred prihodom cesarjevim v Trst razposlana je bila od okrajnega glavarstva Sežanskega neka okrožnica na vse županije, občinske načelnike, duhovstvo in šolstvo, da naj obilni pridejo pozdravit cesarja na bližnje postaje železniške. V okrožnici je bilo županom naročeno, da naj skrbé, da se postaje primerno okinčajo. Deželna vlada v Trstu pa želi, da zastave nimajo druzih barv, kakor cesarske ali avstrijske, ne smejo pa biti nemške, laške, ali pa slovenske. Da prve dve v našem glavarstvu ne bi bile primerne, se samo po sebi razume tega bi še opomniti ne bilo treba, saj tukaj ni ne Nemcev ne Lahov, da so se nam pa prepovedale slovenske zastave, to nas mora žalit! Davkov slovenskih se vlada ne brani, pokazati pa svojo narodnost pred svojim cesarjem to nam ni več dovoljeno! Slovencem ni še upati bolje prihodnosti!

Še ena se nam pa tudi še prav čudna zdi v okrožnici do županov blizo divaške postaje. G. glavar okinčanje postaje divaške priporočevalši, opozoroval je župane, da naj se z nekim g. Polakom, kasirjem Fröhlihovega železniškega poduzetništva v Divači zastran ozalšanja postaje v dogovor spuste, kaj je hotel s tim g. glavar reči, ne moremo prav zapopasti. Zna biti je on te misli, da bi bil znal g. Polak naj bolj okusno okinčanje postaje dovršiti, pa mi bi bili, ako bi bilo res potrebno, uže brez njega opravili, ali pa zna biti je bil druzih misli, da bo g. Polak okinčanje sam na stroške poduzetništva Fröhlichovega preskrbel, ali vsaj kak zdaten znesek v ta namen daroval.

Kdor je z g. Polakom do zdaj količkaj opraviti imel, ga je moral spoznati, kako varčen je on za poduzetništvo, kako teško se loči od vsakega krajcarja; nar manj trikrat si ga še od vsih strani ogleda, preden ga mora izplačati tistemu, ki si ga je krvavo zaslužil. Koliko pa je res imel voljo g. Polak za okinčanje storiti, pokazal je stem, da ni prav nič naredil. A ko bi mu bile sosedske vse potrebno vkup znesle, potem bi bil vže kaj storil, da bi se bilo potem po svetu trobilo, da je on in poduzetništvo toliko in toliko storilo. Kjer mi g. Polaka in celo poduzetništvo poznamo, se nismo v noben pogovor spuščati hotli in prav veseli bi bili, ko bi nam ne bilo potreba s to koterijo prav nič opraviti imeti.

---

riških*, morda na njih prigovarjanje, Forojulcem uperli. Zato je hotel Ratchis te poslednje kaznovati in zato je beržkone ob Nediži na Tolminsko udaril. A da daleč nij prišel, kaže Pavlovo pripovedovanje. Kakor se da iz zadnjih besed njegovega pomanjkljivega poročila sklepati, moral je celo pred Slovenci nazaj na Forojulsko bežati. Vendar to nij beneškim Slovencem veliko koristilo, morali so beržkone tudi pozneje davek Forojulcem plačevati.

To so zadnje vesti, ki je imamo iz Pavla D. o Slovencih.

IX.

Kratek rezultat tega preiskovanja je, da so Slovenci od svojega prihoda v novo domovino pa do polovice VIII. stoletja svobodno in sami za se pod svojimi župani živeli, izvzemši zdaj veča, zdaj manjša pritiskanja od avarske strani, kakor n. pr. v srednjem veku od turške.

Tudi se je iz tega razvidelo, da se goriška dežela razen njenega ravnega dela že za Langobardov nij več štela k Italiji, kakor poprej pod Rimljani. Pod Karolingi je bila sicer zopet Forejulskemu pridružena. To administrativno združenje ostalo je, dokler nij Otto III. l. 1001 goriške grofije ustvaril s tem, da je Forojulskemu grofu Verigandu (Verihenu) daroval polovico Gorice z okolico, ki je torej že zunaj njegove grofije ležala(Prim. Czörnig o. c. I. pg. 629-631)

A svoboda Slovencev nji več dolgo trajala. Od Langobardov se jim sicer nij bilo nič bati, ker so imeli zadosti s papeži in Franki opraviti. Toda ko l. 748 Avari koroške Slovence napadejo, (njih cvetoče poljedelstvo jim je obetalo bogat plen) pokliče koroški vojvoda Borut Bavarce zoper tolikega sovražnika na pomoč. Ti res pridejo in prepodè Avare, a uterdijo tudi svojo nadoblast nad Koroškimi Slovenci. Bavarski vojvode so bili že poprej od Frankov odvisni, a l. 788 pošlje Karol Veliki upornega Tassila II. (748-758) v samostan in uniči bavarsko rodno vojvodstvo. Tako so prišli tudi koroški Slovenci pod Karola.

Istega leta zgubili so tudi južni Slovenci svojo svobodo. Karol premaga l. 774 langobarškega kralja Desiderja in združi njegovo deželo sè svojo. Tudi Forojulski vojvoda bi se bil moral udati. A Rotgaud (Roteausus) in vičentinski vojvoda Gaidus se postavita Frankom pri mostu na Livenzi ter je premagala. Vendar ja je Karol z obljubami na svojo stran spravil in si tako tudi Forojulsko prisvojil. Rotgaud je ostal vojvoda (Andreae Bergam. Chron. Pertz SS. III. pg. 234). Toda spunta se zopet na korist Desiderjevega sina Adelhisa in l. 776 ga Karol premaga ter odstavi. Tako so Franki tudi od te strani Slovencem približali.

Gotovo je bilo, da se Franki ne bodo ustavili na meji mirnih Slovencev, nego da si bodo tudi te prisvojili, zlasti ker so hoteli zadej stoječe Avare pokoriti. Zarad razpora med Franki in Byzantinci napade Karolov sin Pipin l. 778 Istro in Linburnijo ter si podverže pri tej priložnosti vse Slovence tija v Pannonijo. S frankovsko nadvlado se začenja nova doba v Slovenski zgodovini.

Še istega leta uredi Karol v Ratisboni novo pridobljene dežele. Naredil je iz njih „marke (krajme), katere je izročil Frankoskim grofom. Forojulsko z Goriškim in morda tudi Istro je spadalo k trevižanski marki, katero je dobil mejni grof Marcar. Marcarju je sledil 795 Erich in Eriku Cadolaus (Cadolach) 799 819 in temu zopet Balderich. Ker se nij bolgarskim napadom uspešno branil, ga odstavi Ludovik Pobožni l. 828 in razdeli njegovo marko na 4 grofije; Forojulsko, Istra z delom Kranjskega, Koroško in spodnje Štajersko marchia juxta Souwam). Po bertinjanskih virih (Formentini, Beiträge zur Geschichte v Görz) bi bilo takrat Goriško Koroškemu pripadlo(?). L. 825 izroči Ljudevik Pobožni svojemu sinu Ljudeviku Nemcu z bavarskim podkraljestvom tudi Koroško. V naslednjem času je ostala ta dežela v oblasti bavarskih vojvod, pod katerimi so vladali različni grofi Koroško Dümmler, südöstl. Marken, Archiv f. oest. Gesch. Quellen X.

Verjetnejše je pa, da je ostalo Goriško l. 828 pri Forojulskem. Vsled verdunske pogodbe (l. 842) dobil je Forojulsko kot del Italije cesar Lothar. Ta je postavil za mejnega grofa svojega svaka Eberharda (846 ali 848) L. 867 mu je sledil sin Unhroch (Hunrock) in krog 875 brat poslednjega Berengar, ki je l. 888 do kralja italjanskega dospel.

Kedo je Forojulsko od l. 828 do 846 vladal, nij znano, kaže se pa, da so morale takrat v deželi jako anarhične razmere vladati. Andreae Bergam. Chron. cap. 13 (Pertz SS. III. pg. 235) piše: „Multa fatigatio Langobardi et oppressio a Sclavorum gens sustinuit usque dum imperator Forejulanorum Eberardo principem constituit “Slovenci so torej zopet ponovili svoje sovražne napade na Forojulsko Vendar si ne smemo pod tem kaj posebnega misliti, nego le mejne prepire, kakor so se še v poznejih stoletjih med obema deželama pogosto pripetili.

Simonides.*

*) Primeri: Terdina, Zgod. slov. nar. pg. 35

*) Presrčna hvala za izvrsten listek, kateri naše čitatelje posebno zanima in Vam zagotovlja zaupanje našega naroda, da mu kot se prav mlada moč postanete važna zasiomba na polji učenosti.—

Z voščilom, da bi Vaše però še dostikrat posvetili domači zgodovini, Vas presrčno pozdravljamo! Uredn.

Iz **Velikegadola**, 18. aprila 1875. (Izv. dop.) Ker sem v listu Soče omenil, da občinska volitev ni bila redno dovršena, naj denes še dostavim, da tega bil je veči del kriv naš župan. Pozvedil sem, da je župan še pred volitvijo govoril, da ako ne bo volitev njemu po volji, ali če ne bi bil on v novo starašinstvo izvoljen, da stori tako, da bo volitev uničena ali zavlečena. Res se tudi tako godi, da se volitev še čes dva mesca zavlačuje in znano je našem občinarjem, da tega je večidel kriv naš gospod župan, ne vem prav zakaj, pa zdi se mi zato, ker ni bila na dan volitve proti Valantinu Trobicu zaradi enakosti glasov njega sreča zadela, dasiravno bilo je vse tako napeljano, da mora gosp. župan zmagati tudi pri poskušnji sreče se žrebanjem.

A sreča bila je za zdaj pravična, ker se nij dala slabo rabiti. Iz vsega pa se vidi, da naš gospod župan kaj rad župani, kajti na nekatere pritožbe soper volitev in sporočilo g. župana od 25. marca je glavarstvo v Sežani poslalo vso zadevo in vse pritožbe namestništvu v Trst v razsodbo. — To zavlečenje pa je prav po godu našemu županu avadi ker mej tem časom še lehko uživa veliko srečo ter kot župan po svoji na še lehko glavo po konci nosi in očale prav po učenjaško na nos pritiska.

Na Dunaji, 16. aprila (Izv. dop.) (Nasledki cesarjevega potovanja,—Dunajčani in Benečani,—Ofenheim in sv. oče,—hudodejsta, gledišča—doktorand Wiesinger.) Cesarjevo potovanje kaže uže zdaj posebne nasledke. Kake pa? Ali so moreda črnooke Benečanke svoje nekedanje sovraštvo, katero so gojile zoper vso zvenaj Beneškega ležečo armado, kar na enkrat spremenile v najgorečo ljubezen? Ali moreda ne škilijo več tržaški in goriški italijanissimi bolje proti umazanenemu Tibru nego proti „lepi modri Donavi“? O, predno bode to ponehalo, preide še mnogo časa, v desetih letih kaj tacega človek ne pozabi; a znamenit nasledek cesarjevega potovanje za naše lehkoživne Dunajčane je ta, da se sedaj iz dolzih poročil in dopisov uče spoznavati vsaj nekolike naše kraje, naše ljudstvo in njegove običaje. Le glej ga, dunajskega filistra, ki ti čita pri črni kavi sedaj cesarjevo potovanje tako željno, kakor pred mesecem dnij Ofenheimovo obravnavo. Preje je vedel samo to, da južna železnica pelje v Benetke, Rim, Italijo, sedaj vè tudi, da ob tej črti leži zelena Gorica, da se njen glavni trg „Travnik“ imenuje. Tudi to vè, da mora na Goriškem vsaj nekaj Slovencev bivati, ker je dež. glavar grof Coronini cesarja v obeh deželnih jezikih nagovoril. Sploh se ne za reči, ga nij v tacih obzirih natanjčnejega novinarstva, akopram včasih pristranskega, nego je dunajsko. Vendar tudi tem novinarjem včasih spodleti in človek, ki razmere pozna, mora se jim nehotè smijati. Tako pripoveduje neki dopisnik, da je s Krasa čez Sočin most v Gorico došel; drugi piše, da je bivši cesarjev odgojitelj stari grof Ivan Coronini, sedaj deželni glavar; in tretji zopet trdi, da je Pola dalmatinsko, mesto in da je moral baron Rodič trikotnik posoditi škofu Dobrilu, ko je v morje palši svojega izgubil; i. t. d. A naj bo to, kakor hoče, to je gotovo, da se je dunajski filister iz teh dolzih poročil več naučil o naših krajih, nego v vseh svojih šolskih letih. Znano Vam je, kako navdušeno je bil naš cesar v Benetkah sprejet, kolikor od italijanskega ljudstva, toliko od kraljeve rodovine. Dunajsko mestno starešinstvo, katero se nij na tejalo tako veličastnega sprejema, hotelo je beneškemu starešinstvu zaradi tega posebno zahvalo izreči, a naš župan, dr. Caj. Felder, je dotični predlog menda na više povelje kar brevi manu uplenil. Zanimivo je pri tem, da so nekateri dunajski očetje to svojo namero Benečanom telegrafično uže naznanili in da je „Gazetta di Venezia“ še isti večer poseben iztis izdala, na katerem je bila poleg cesarskih in kraljevih napitnic tudi ta zahvala tiskana Podestà Mayr in sindaco Fernoni bosta menda zastonj čakala na to zahvalo. O ti neusmiljeni, ugrabljivi Felder!—

Banhans biva še redno v Italiji, in baš tako Ofenheim. Prvega, kakor pripovedujejo, nij hotel cesar sprejeti, zadnji je iskal božje pomoči pa pri sv. očetu. Vpeljal ga je—tako piše Pr.—brat necega nemškega bankirja in papež mu je tedaj dejal: „E' vero, imbersare non si lascia niente dalla benedizione apostolica, ma .... Sveti oče so gotovo vso Ofenheimovo obravnavo čitali in tedaj tudi pomenljiv zatoženčev izrek, da z moralo nij še nihče železnic sezidal!

Tolst grizljej so tukajšnji listi zopet dobili. Še nij dobro potihnil šum o strašanskem umoru, katerega je doprinesel krojač Pokorny nad svojimi nedoraslimi štirimi otročiči, uže imamo zopet drug tako divji čin zabilježiti. Zvenaj mesta, od skotskih vrat dalje pri Weiehringu stoji na samoti krčma „k kralju Sobieskemu.“ Tu sèm prišla sta dva močna, odlično oblečena potepuha. Pila sta ga prav pošteno do trde noči in po tem sta z gospodarjem še kvartala. Po noči slišala je spat odsedša bišna dekla neko vpitje, a zmenila se nij zato, češ, da je moreda sanjala in zjutro našla je gospodarja in gospodinjo v krvi ležeča. Rokovnjača, ki sta to strašno hudodejstvo učinila, pobrisala sta jo skozi okno, vgrabiša vse, kar je bilo kaj vrednega. Policija je razpisala na njiju glave 400 gld. To je v kratkem času drugi čin, ki posebno objasnuje veliko mestno živenje, in dunajski predmestni novinarji opisujejo vse to prav na dolgo in široko, samo da si privabijo veliko naročnikov mej nižim ljudstvom, kar se jim tudi posreči. Gola spekulacija!!—

Ko so bili egiptovski lonci še polni, ko Dunaj in Avstrija nijsta poznala še borsnega poloma, tedaj rasla so gledišča na Dunaji, kakor gobe po dežji. Tedaj so rekli, če ima Pariz nad 20 gledišč, zakaj bi jih Dunaj ne imel in res nastala so tudi tukaj Stadtteater, Residenztheater, komische Oper i.t.d. Godilo se jim je ob času molznih krav prav dobro, sedaj pa ali vsaj čez leto dnij bodo gotovo zaprta. Pri teh okoliščinah upa Dunaj komaj dvoje vzdrževati. Še dvornima gledišćima, kateri sta od države podpirani, godi se prav slabo. Dvorna opera ima letos najmanje pol milijona izgube in brškone bode moral državni zbor zopet nekoliko milijonov podpore iz ljudstvenega žepa dovoliti. In če morajo avstrijska ljudstva za razveseljevanje Dunajčanov plačevati, zakaj bi vlada tudi slovenskega gledišča ne podpirala? Enaka pravica vsacemu narodu toraj ne le nemškemu, tudi našemu! Ko bi slovenski dramaturgi le osmi del tega dobivali na leto, kar dobiva ena tukajšnjih dvornih plesalk v balletih, bi bili gotovo zadovoljni. Pa tudi nij moglo drugače prijti kakor da je nastal strašansk deficit, kajti skoro vsi ravnatelji do sedaj so bolje gledali na strašansko drago garderobo in dekoracijo, nego na notranjo veljavo bodisi opere ali dramatične predstave. Da ne bo pod novim vodstvom nič boljše, sklepamo uže lehko iz tega, da nij Jauner uže v Karlovim gledišči na nič drugega gledal, nego na efekt. In lehkoživni Dunajčan je takoj navdušen, samo če mu živega elefanta pokažeš.—

Doktorand Wiesinger, eden glavnih stebrov ecclesiæ militantis, in ki je znal uže kot šestletni dečko „oče naš“ od spredaj in zadej moliti, ureduje od prvega aprila sèm Gemeinde alias „gemeine Zeitung.“ Naši duhovniki jo bodo odslej naprej še raji čitali in ne bomo čudežev pogrešali.—

Politični pregled.

Cesar je bil 16. t. m. v Šebeniku, kder ga je slovansko ljudstvo navdušeno sprejelo, 17. je bil v Škradinu, Kistanji in Kninu, 18. v Borliki. 19. v Sinju, obiskal je tudi velikanski slap Krke. Povsod ga je ljudstvo z največem navdušenjem sprejelo in prav po slovansko, ker tam nijso bile zabranjene narodne zastave in drugi narodni običaji, tako na priliko so Dalmatinci tudi povsod dozdaj cesarja sprejeli oboroženi s puško in handžarjem.—Cesar je jako zadovoljen se sprejemom in je večkrat obljubil, da bo skrbel za razvoj Dalmacije; videl in prepričal se je zdaj, da dalmatinski Slovani so zvesti in da jih je ob svojem času le samovoljnost nekaterih krutih birokratov silila k uporu. Tudi se je Cesar prepričati moral, da na podlagi pravega narodnega poduka zamore dozdaj zanemarjena Dalmacija hitro napredovati. Kakor se sliši bode cesar še do 10-12. maja potoval po Dalmaciji.—

O deželnih zborih nij še zmerom nič važnega poročati, k večem to, da so slovenski poslanci v štajerskem zboru dr. Vošnjak, dr. Dominkuš in dr. Srnec stavili interpellacijo zarad novega deželnega in volilnega reda.—Vlada pa menda dež. zborom hoče vzeti še celo pravico interpellacije, kakor je to razvidno iz objav v „Grazer-Zeitung“ in namestnik štajerski se je baje zarad te zadeve odpeljal na Dunaj po instrukcije.—No, vsak dan se sliši kaj več, kako gre v Avstriji svoboda rakovo pot.—

Na Češkem se podpisujejo peticije na dež. zbor za pravičnejši volilni red in za česko univerzo.—Menda vse bo v steno, dokler imajo Nemci večino.

Na znano brošuro od nadvojvode Salvatorja prišla je kot odgovor na dan druga menda pruska brošura, ki Avstriji odsvetuje prijateljstvo z Rusko in svetuje zvezo z Nemško ter pridiguje, naj Avstrija skrbi, da si prisvoji balkanske dežele.—

Čudno je, da vstanoverni in madjarski listi tej zadnji ideji protivijo, pa vemo kam pes taco moli; oni se bojè, da s tako pridobitvijo ne postane v Avstriji slovanski element premočan.—

Ogrska vlada je vničila zadnje literarno pribežališče Slovakom: slovaško matico; z lastnim narodnim denarom vstvarjeno gimnazijo jim je uže poprej zaprla, zdaj naj jim Ogri še prepovedò pod kaznijo slovaško govoriti, potem imamo na Ogrskem lep izgled azijatske civilizacije.—

Na inostranskem se nij nič kaj posebnega godilo, razun to, da je nemški drž. zbor sprejel postavo proti škofom in da se Nemci še zmerom boje vojske z Francozi ter se boječi uže zdaj ozirajo po prijateljih.—

Deželni zbor Goriški.

Druga seja dne 21. aprila ob 5 uri zvečer. Nij poslancev. De Pretisa, grofa Strassoldo, Candussi in Gorup-a.

Novi poslanec: dr. Jakopič podaja slovesno obljubo v glavarjeve roke.—

Vladni predlog obsegajoč načrt postave zastran poljskega varstva se izroči pravnemu odseku 7 udov v razpravo in tako tudi drug vladni predlog zadevajoč spremembe dosedajne mere v metrično deželnih postavah.

Glavar naznani celo vrsto peticij, ki se izročé dotičnemu odseku.— Dalje priobči predlog, katerega je podal poslanec Faganel, da se izvoli odsek 7 udov v namen, da vzame zopet v razpravo načrt postave zastran razdelitve občinskih zemljišč v občinah poknežene grofije Goriške in Gradiške, sprejet v zborovi sessiji leta 1863 in da stavi dotične predloge.—Motivacija tega predloga bode na dnevnem redu prihodnje seje.

Dr. Lavrič čita to interpellacijo:

Že lansko leto smo podpisani poslanci visoki vladi razodeli na Goriškem bivajočih Slovencev pritožbe zoper to, da so pri porotni sodniji mešani slovenski in italjanski porotniki tako, da sodijo zatoženca tudi porotniki, kateri njega in prič povedeb malo ali tudi nič ne razumejo. Posebno je to slovenskim zatožencem škodljivo, ali saj jako nevarno, ker ne more prestavljena beseda nikdar namestovati izvirnega govora in je mnogokrat celo nemogoče hipoma in natanjčno tolmačiti hitre razgovore med zatožencem in pričami. Kaj čudno je tudi to, da govorijo državni pravdnik, zagovornik in predsednik svoje končne govore v italjanskem jeziku, če tudi ne razumi slovenski zatoženec besede ne. Pa celo slovenski porotniki jih večinoma ne umejo, ker je le malo slovenskih porotnikov, ki so v italjanščini toliko izurjeni, da bi jim bile jasne učene te razprave.— To je vse zoper bistvo in namen porotnih sodnij, v katerih imajo možje izmed ljudstva vzeti, soditi po svoji vesti. Vrh tega je to velika potrata časa in vzročuje nepotrebnih stroškov; kajti zlajšalo bi se porotnikom breme na pol, ko bi se poklicali v službo po narodnosti zatoženca in bi se tolmač vzel le takrat, kedar ni drugače mogoče, to je, kedar je kak priča ali kak zvedenec druge narodnosti od zatoženca.

Vsega tega so se porotniki iz slovenskih krajev meseca decembra preteklega leta prepričali, in so dotično pritožbo podali c. kr. ministerstvu pravosodja.

Zares se nam Slovencem velika krivica godi, katera je toliko veča, ker nas je v tej grofiji dve tretjini prebivalstva; tudi je pod Goriškim Tribunalom zadosti slovenskih porotnikov, torej bi se stvar dala lahko poravnati po v lanski interpelaciji razvitem načinu.

Opirajo se na vzvišeno nalogo pravosodja in porotnih sodnij, na že davno proglašeno enakopravnost vseh avstrijskih narodnosti in na pravičnost te zadeve, prašamo:

Kaj misli storiti vlada, da bi izpolnila, kar je omenjeno v interpelaciji stavljeni v tem deželnem zboru dne 18. septembra 1874?

V Gorici 21. aprila 1875

Podpisani so: Dr. Lavrič, J. Faganel, Dr. Abram Dr. Žigon, Pagliaruzzi, Karl Pollay, Ant. Černe, Dr Jakopič

Vladni zastopnik, baron Rechbach, kojemu se izroči interpellacija, pravi, da jo hoče predložiti visoki vladi.

Po prestopu na dnevni red poroča dr. Deperis v odborovem imenu o volitvi enega poslanca iz razreda slovenskih velikih posestnikov.

Volitev dra. Jakopič-a se soglasno potrdi.

Dr. Abram poroča o prošnji Auberske katastralne občine, da bi se razdružila od sodnijskega okraja Kom nskega in pridružila Sežanskemu.

Zbor naroči odboru, naj vladi priporoča, da prošnjo uslisi in da dožene zaželjeno razdruženje.

Volitev enega uda in enega namestnika v deželno komisijo za uravnavo zemljiščnega davka namesto grofa Coronini-ja, kateri je voljen v dotično centralno komisijo in Iv. Candido, ki je ud okrajne komisije za goriško mesto,—se odloži za eno prihodnjih sej.

Dr. Pajer stavi odborovem imenu nujni predlog, naj zbor odobri potrošek 10.000 gld. za priprave in slavnosti pri slovesnem sprejemu presv. Cesarja dne 4. aprila in naj dovoli, da se sme v ta namen še do 500 gld. porabiti, ako bi se pri konečnem ugotovilu dotičnih računov pokazalo, da še kaj primanjkuje.

Zbor privoli soglasno.

Dottori se zahvaljuje deželnemu odboru in pred vsem g. glavarju v imenu dež. zbora in prebivalstva cele dežele za vsestransko prizadevanje in velik trud, da so se slavnosti 4. aprila tako dostojno in častno dovršile.

Glavar odvrne, da je odbor vesel, ker vidi da je v tem oziru spolnil željo vis. zbora in prebivalstva cele dežele.

Konečno se voli pravni odsek. Njegovi udje so: Winkler, predsednik, Dr. Lavrič, Dr. Jakopič, Černe, Dr. Pajer, Dr. Deperis in Del Torre.— Prihodnja seja bo drugi teden.

Razne vesti.

(Volitev v trgovško zbornico.) 28. t. m. bode volitev v trg. zbornico, kateri zastop je važen gledè na materijalne interesse in tudi gledè na to, da voli 2 poslanca v dež. zbor. Zatorej opominjamo nujno vse slovenske volilce, da pošljejo dotične volilne listke kakemu zanesljivemu možu iz Gorice, da jih 28. t. m. odda volilni kommissiji.—Gledati je treba, da saj 4 Slovence v zbornico spravimo in gledè na to, naj se voli g. M. Kacafuro iz Tolmina v I.; g. Bolkota Leopolda iz Gorice, g. Daniela Godina iz Ajdovščine in g Lična iz Rihenberga pa v III. razredu; Kdor nij tega storil in je drugače volil, naj popravi, ker je še čas — Italijanske kandidate smo uže tudi naznanili volilcem po deželi. - Sicer pa je najboljše, da vsi. ki nijso užè po županstvah odposlali svojih listov, te liste pošljejo kakemu odborniku Soče v Gorico, ker tako ne bodo nastale zmešnjave.

(Volitev v mestno starešinstvo) goriško bodo za 3. razred 30. apr. za 2. razred 4. maja in za 1. razred 7. maja; 3ji razred voli 3, drugi letos zarad odstopa prof. Culot a 3 in I. tudi 3 starešine. — Boj mej strankami bo ta pot prav hud; uže zdaj se prav urno agituje na vse strani. Menda bodo ta pot klerikalci in vladni skup potegnili; gotovo pa bodo tudi nekateri klerikalci z liberalci glasovali.—Liberalcem gre letos za jako važne reči, vladi pa za to, da se Gorica pokaže čez vse zvesto. Drugič kaj več o tem.

(Ubil se je) v pondelek hlapec nekega gostilničarja v Solkanu; peljal se je iz Kanala; na potu pa se mu splaši konj in ko hlapec iz voza skoči, tako nesrečno pade, da koj mrtev ostane.

(Iz Dornberga.) Dne 2. maja napravi slovenska naša čitalnica besedo, h kateri so vabljeni vsi rodoljubi. Nadejati se je, da se bode vdeležilo tudi te besede mnogo gostov, posebno pa, ker bo le prilika isti dan pokusiti posebno dobro kaplico dornberškoga vina. Nekteri občinarji namreč bodo rastavili svoje vina, katere so po nasvetu tukajšnega vinorejskega društva na različne načine napravili. Program besede objavimo prihodnič.

(Banca Slovenija) naznanja delničarjem sledeče: Opravilni svet zavarovalne banke„ Slovenije je v svoji seji dne 18 t. m. določil da zapadejo vsi tisti medčasni listi, na katere se do pervega maja t. l. doplačilo vplačalo ne bode, in da se bodo dotične številke po preteku tega časa po časopisih naznanile.

(Kervoločna mati). V Renčah je 7. t. m. mlada zakonska mati svoje prvo rojeno dete koj po rojstvu zadušila, v skrinjo skrila in še le čez 8 dni pokazala. Reč je bila tako. Ker je bila žena vže pred poroko se sedajnim možem, z nekim pastirjem noseča, ji je mož žugal, da umori njo in otroka. Ko je prišla ura rojstva (bilo je po noči) poslala je moža v kuhinjo po vode, češ da ji je slabo Med tem pride nje tašča v sobo prašaje kaj da ima, ali je morda na porodu, odgovori da ne. Tašča se zopet vrne in med tem je krutinja vže porodila, otroka zadavila in berž skrila. Ljudje pa in posebno nje verstnice so poprašavali po nji, ker so vedli da mora roditi; a mož jih nekaj dni zavračal, da se ji je pokazilo. Slednič pride vsa reč pred župana, in ta pošle nemudoma občinsko babico k umorilki. Ta pa zvedši da gre babica, se koj vleže in vzame vže smerdečega, otroka k sebi. Reč se je nemudoma naznanila sodniji in 14. t. m. je bila komisija celo noč v Renčah. Morilka ni tajila neč, kot da je sama umorila dete in da je vsem mož čisto nedolžen.

Poslanice.*)

V saboto smo v „ Triester Zeitung čitali, da je p r e častiti gospod farman v Sežani svetnik, in da si p r e častiti gospod kaplan, kteri zmirom ž njim pohaja, tudi ta naslov pridobiti zamore. Obedva prečastita gospoda v popolnem mišljenju, da sta vže sveta, oznanita pri prvi kod drugi sv. maši v nedeljo, dne 18. aprila leta 1875. to le:

„Kdor od faranov ne pride v 14. dnevih k spovedi, ne bode v smrti pri pogrebu cerkvenega spremstva na blagoslovljeno zemljo zadobil. "

Ker pa do današnjega dneva pri nas še ni navada, da bi se mrtva trupla ljudi sežigala, in bi se lahko pripetilo, da bi eden od nas katoličanov v sežanski srenji morebiti v teh napovedanih 14. dnevih spovedi pri omenjenih, prečastitih, blagoslovljenih gospodih opraviti ne mogel ali hotel, tako se pobožni dopisovalec „ Triester Zeitung " prosi, naj nam on iz te zadrega pomaga in omenjena prečastita, blagoslovljena gospoda prosi, naj nam prihodnjo nedeljo v cerkvi sv. Martina očitno v našo tolažbo razložiti hočeta, kaj se bode po nepričakovani smerti z našimi trupli vendar godilo. "

Več Sežaneev, kteri se ne mislijo v zapovedanih 14 dnevih pri omenjenih dveh p r e častitih gospodih izpovedati.

Iz Štverjana v Brdah, dné 15. aprila 1875. (Izv. dop.) Uže mnogokrat smo čitali v „Soči" čudne reči o našem sedajnem dušnem pastirju g. Marku, in vendar nijsmo bili popolnoma prepričani, da ta gospod se res tako čudno vede.—Res je, da posebno ona dogodba z renškim županom nas je osupnila, ker je župan javno dokazal, da se ne boji nastopiti dokaz resnice tudi pred sodnijo, mej tem ko je g. kaplan najprej žugal se sodnijo, po tem rep mej noge potegnil. A nam je bilo določeno, da tudi mi spoznamo prav od blizo tega gospoda in to v primerno kratkem času. Na veliko nedeljo nij naš kaplan, kakor mi pravimo, krsta ponovil, in zjutraj pri slovesnosti vstajenja je namesto navadni „Aleluja" „Te deum laudamus zapel." Nekateri komunski možje smo se nad tem spodtikali in se javno pritoževali ter godrnjali; a gospod Marka nas je, namesto da bi nas bil z lepoma prosil za potrpljenje, pri pridigi v nedeljo po veliki noči strastno napadal, ošteval in sramotil pred ljudstvom, malo je manjkalo, da nij imenoval imen, kar bi bilo gotovo imelo slabe nasledke, ker je bilo ljudstvo razkačeno —Pa ne zadosti s tem: še drugo nedeljo je pridgal skoro samo o sebi in svoji jezi in sploh se spuščal v osobnosti na tistem mestu, kder se uči Zveličarjev nauk o krištjanski ljubezni.—Mi pa prašamo. koliko koristi to veri, če se gospodje mladi kaplanje spuščajo v osobne napade v cerkvi.—

Opominjamo ob enem tudi dukovsko viši gospo-sko, da pazi na take gospode ter bi bili tako zadovoljni, ko bi se mogli rešiti gospoda Marka, da mu napravimo prav radi veliko parado ter ga radi sé streljanjem in godbo spremljamo do goriškega mosta, samo da bi nam dal besedo, da ga nikoli več ne bo v naše kraje.—

Če pa ima gospod Marka še kaj pravega čuta v sebi, bo sam vedel kaj mu je storiti.—

Več občinarjev.

Objava.

Zavarovalno družtvo „Unione" iz Florence je vsled postopanja političnih oblastnij proti njemu vso to zadevo izročilo c. k. višim sodnijam austro-ogerskem in je denes v položaji, občinstvu javljati, da v enem slučaji, kder je spoznala neka okrajna sodnija kot neveljavne pogodbe tega društva, je tržaška c. k. nadsodnija z razsodbo 22 decembra 1874 št. 6925 vničila prvo razsodbo in zavkazala novo obravnavo po navadnih občnih principih prava.—

In v zavetji teh principov je „Unione" gotova svojih pravic, kajti gledé na to, da uživa vse prednosti juridične osebe po postavah svoje lastne dežele, se ona lehko dene pod varstvo §§. 33-34 državljanskega zakonika avstrijskega.—

Gledé na to opozoruje „Unione" lastne zavarovance, da ne verujejo nasprotnim izjavam in na nevarnost, kateri se izpostavijo, če ne plačajo zavarovalnih premij ter na stroške in druge sitnosti, ob enem pa družtvo zagotovlja, da od svoji strani ne bode nikoli ogibalo se izpolnovanji dolžnosti, katere je prevzelo nasproti zavarovancem.

Florenca 7. aprila 1875

Za zavarovalno družtvo italijansko „L' Unione"

Odpravilni svetovalec: Advokat C. Panattoni poslanec v parlamentu.

Glavni ravnatelj: Conte Giuseppe Barbaro.

PS. Letne premije se lehko pošilja v rekomandiranih pismah pod naslovom „Cavaliere Tito Albanesi direttore della compagnia d' Assicurazioni Generali „L' Uuione" a Udine ali pa plača zastopnikom, katerih ima družtvo v vsakem okraju.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko ne za zadržaj.

ZAHVALA.

Vsem istem gospem in gospodom, ki so mojemu nepozabljivemu stricu gospodu

D.r IVAN PITTAMITZ-U

c. k. sodniku v Podgradu.

zadnjo čast skazali, izrekam serčno zahvalo.

v Trstu 16. aprila 1875.

D.rd IVAN PITAMIC
adv. koncip. v Tolminu.

Mladenič.

od 12. do 14. let, ki zna dobro p i s a t i in r a č u n i t i se precej vzame v eno veči prodajalnico v goriškem okraji.—Ponudbe z dokazi zmožnosti prejemlje iz prijaznosti Upravništvo „Soče."

I. M. PAJK-OVA TISKARNA V MARIBORU

vabi na naročbo in predplato na

„VESTNIK"

v starej obliki

znanstveno prilogo „Zori" Tudi nenaročniki Zore lehko „Vestnik" naročujejo. Jziti ima letos 8 štev. c e n a f. 1. 2 0. Pridobili smo jako lepih rokopisov in izvrstnih pripomočnikov. Ako bode dovolj naročnikov, izide 1. list 1. maja, ali najkasneje 15. maja. Naročnina se pošilja gore imenovanej tiskarni. Naprej !

JAVNA DRAŽBA.

Podpisani odbor daje na znanje, da bode 11., 12. in eventuelno tudi nasledne dneve lastnovoljna javna dražba od zdolaj popisanega blaga, ki je služilo za kinč javnih krajev o priliki prihoda Njegovega Veličanstva v Gocico.

Blago, ki bo prodano:

1. Rudeča kotenina.
2. zastave iz volne in kotenine, belo-modre, belo-rudeče in rumeno-črne, ki merijo od 1 lahta do 3 lahtov za 14 lahtov.
3. Predivne vrvice v raznih barvah, nove in že rabljene.
4. Volnena in lesena pozlačena vešala za kinč.
5. Količi ali stange iz mehkega lesa, sulice iz kositarja, lesene krogle, vse za rabo pri zastavah in v raznih merah.
6. Baloni iz raznobarvanega papirja za svečavo in druge razne reči.—
7. Jarbola hojeva, pobarvana 5 do $7\frac{1}{2}$ sežnjev dolga in zdolaj debela 6 do 10 palcev.

Dnè 11. maja se bode prodajalo blago zaznamovano pod št. 1., 2., 3., 4., 5. in 6. v v dvorani nove mestne palače, kder je realka; 12. maja in naslednje dni pa jarbola zaznamovana pod št. 7. na zemljišču za zidanje, ki je na voglu ulice javnega vrta (Via Giardino) in ulice Stavbene banke tržaške.

Gorica 21. aprila 1875.

Slavnostni odbor

Lastnik VIKTOR DOLENEC. Izdavatelj in za uredništvo odgovoren: ALOJZIJ VALENTINČIČ. — Tiskar: PATERNOLLI v Gorici.